

Pandora Papers – zagraniczne udziały prezydenta Ukrainy

14 sierpnia 2022

Artykuł z października 2021 roku. Pochodzi z ukraińskiego portalu dziennikarzy śledczych Slidstvo.Info.

Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski doszedł do władzy dzięki obietnicom oczyszczenia swego kraju z korupcji, ale Pandora Papers ujawniają, że on i jego bliscy byli beneficjentami sieci spółek offshore, w tym posiadających drogie nieruchomości w Londynie.

Kluczowe wnioski

Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski i jego partnerzy w produkcji komediowej byli właścicielami związanych z ich działalnością firm offshore z siedzibą na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych, Cyprze i Belize. Obecny główny doradca Zełenskiego, Serhij Szefir, a także szef Służby Bezpieczeństwa kraju, byli częścią tej siatki. Firmy offshore były wykorzystywane przez Shefira i innego partnera biznesowego do kupowania drogich nieruchomości w Londynie. Mniej więcej w czasie wyborów w 2019 r. Zełenski przekazał swoje udziały w kluczowej spółce offshore Shefirowi, ale wydaje się, że obaj zawarli porozumienie, aby rodzina Zełenskiego nadal otrzymywała pieniądze z offshore.

Aktor Wołodymyr Zełenski wszedł szturmem na ukraińską prezydenturę w 2019 r. na fali gniewu publicznego przeciwko klasie politycznej kraju, w tym byłym przywódcom, którzy wykorzystywali tajne firmy do transferowania swojego bogactwa za granicą.

Ujawnione obecnie dokumenty dowodzą, że Zełenski i jego wewnętrzny krąg mają własną sieć firm offshore. Dwie należące do współników prezydenta zostało wykorzystanych do zakupu drogich nieruchomości w Londynie. Rewelacje te pochodzą z tzw. Pandora Papers, milionów plików od 14 dostawców usług offshore, które „wyciekły” do Międzynarodowego Konsorcjum Dziennikarzy Śledczych i zostały udostępnione partnerom na całym świecie, w tym OCCRP – Organized Crime and Corruption Reporting Project.

Z dokumentów wynika, że Zełenski i jego wspólnicy w telewizyjnej firmie produkcyjnej Kwartal 95 założyli sieć firm offshore, której początki sięgają co najmniej 2012 r., kiedy to firma zaczęła regularnie tworzyć treści dla stacji telewizyjnych należących do oligarchy Ihora Kołomojskiego, któremu postawiono zarzuty wielomiliardowych oszustw. Offshores były również wykorzystywane przez współpracowników Zełenskiego do zakupu trzech najlepszych nieruchomości w centrum Londynu.

Dokumenty pokazują również, że tuż przed wyborem na prezydenta Zełenski podarował swój udział w kluczowej spółce offshore, zarejestrowanej na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych Maltex Multicapital Corp., swojemu partnerowi biznesowemu, który wkrótce został jego głównym doradcą prezydenckim. I pomimo rezygnacji z akcji, z dokumentów wynika, że wkrótce zawarto porozumienie, które pozwoliło offshore na dalsze wypłacanie dywidendy spółce, która obecnie należy do żony Zełenskiego

Komik i aktor, który był sławny od 2000 roku, Zełenski rozpoczął swoją polityczną karierę kilka lat po obsadzeniu w głównej roli w satyrze politycznej „Sługa ludu”, która zaczęła być emitowana w telewizji Kołomojskiego w 2015 roku. Zełenski jako skromny nauczyciel historii, którego antykorupcyjna przemowa zostaje sfilmowana przez studenta, trafia do internetu przez co on obejmuje główny urząd w kraju.

W tym przypadku życie naśladuje sztukę i Zełenski wygrał

prawdziwą ukraińską prezydenturę zaledwie trzy i pół roku po premierze programu, z uzyskując 73 procent głosów poparcia, na fali powszechnego gniewu społeczeństwa z powodu korupcji. Ale już podczas jego kampanii w 2019 r. pojawiły się wątpliwości co do jego szczerych intencji w tej dziedzinie, biorąc pod uwagę, fakt że jego kampania została wzmocniona przez media należące do Kołomojskiego – oskarżonego o kradzież 5,5 mld USD z własnego banku i przetransferowanie ich zagranicę w kolaboracji ze swoim partnerem, Hennadijem Boholiubovem.

W gorączce kampanii sojusznik polityczny urzędującego prezydenta Petra Poroszenki opublikował na Facebooku wykres, który miał pokazać, że Zełenski i jego partnerzy w produkcji telewizyjnej byli beneficjentami sieci firm offshore, które rzekomo otrzymały 41 mln dolarów z Privatbanku Kołomojskiego. Ten sojusznik, Wołodymyr Ariew, nie dostarczył dowodów, a jego oskarżenia nigdy nie zostały udowodnione. Ale dokumenty Pandory pokazują, że przynajmniej niektóre szczegóły tego rzekomego schematu odpowiadają rzeczywistości. Dokumenty, które wyciekły, zawierają informacje o 10 firmach, które pasują do struktur wyszczególnionych na wykresie Ariewa.

Nowe dokumenty pokazują, że część sieci była zarządzana z pomocą Fidelity Corporate Services, zagranicznej firmy konsultingowej, która była jedną z 14 firm, których dokumenty stanowiły część przecieku Pandora Papers. Z dokumentów wynika, że Zełenski i jego partnerzy korzystali z firm z siedzibą na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych (BVI), Belize i Cyprze.

Dwóch współpracowników Zełenskiego w sieci offshore, którzy byli również częścią jego firmy producenckiej w TV, zajmuje teraz wysokie stanowiska. Serhij Shefir jest głównym doradcą prezydenta Zełenskiego, a Iwan Bakanow kieruje Służbą Bezpieczeństwa Ukrainy.

Te potężne stanowiska wiążą się również z ryzykiem. Shefir ledwo uniknął próby zabójstwa, kiedy 22 września pod Kijowem strzelano do jego samochodu. Nie odniósł obrażeń, ale jego

kierowca został ranny.

Zełenski wielokrotnie obiecywał, że powstrzyma oligarchów. Dzień po zamachu na Shefira parlament uchwalił ustawę, która miała stworzyć rejestr oligarchów i zabronić im finansowania partii politycznych lub udziału w prywatyzacjach. Zełenski powiedział, że zamach na życie Shefira spotka się z silną reakcją i nie wpłynie na jego walkę z interesami oligarchów.

Brat Serhija Shefira, Borys, który jest współwłaścicielem Maltex Multicapital Corp, powiedział, że może rzeczywiście być właścicielem, ale nie był świadomy szczegółów umowy offshore, która była w dużej mierze dziełem szefa Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Bakanowa. „Bakanov był naszym dyrektorem finansowym, stworzył plany finansowe naszej firmy. Mówiąc szczerze, nie jestem gotowy, aby o tym odpowiedzieć – powiedział.

Borys Shefir powiedział, że takie ustalenia były konieczne ze względu na zagrożenie dla firmy ze strony „władz i bandytów”. Członkowie Kwartal 95 zmierzali do pozbycia się offshore, ale był to powolny i trudny proces, stwierdził.

Nowi sąsiedzi pana Holmesa

Nie jest jasne, do czego była wykorzystywana większość sieci offshore, ale częściową odpowiedź na zagadkę można znaleźć na londyńskiej Baker Street, w pobliżu rezydencji innej słynnej fikcyjnej postaci: Sherlocka Holmesa.

Dokumenty Pandora Papers pokazują, że firma offshore została wykorzystana do zakupu mieszkania w Londynie w odległości krótkiego spaceru od muzeum, które obecnie znajduje się przy Baker Street 221b, adres legendarnego detektywa Sir Arthura Conan Doyle'a. Obszar ten jest jedną z kilku drogich części Londynu, preferowanych przez zagranicznych inwestorów korzystających z anonimowych firm-przykrywek.

Trzypokojowe mieszkanie na Glentworth Street, zostało kupione

za 1,58 miliona funtów (2,28 miliona dolarów) w 2016 roku przez firmę z Belize należącą do Shefir, SHSN Limited. Mieszkanie z dwiema sypialniami w pobliżu budynku Chalfont Court przy Baker Street, które Shefir kupił za 2,2 mln funtów (3,5 mln USD) w 2014 roku, zostało również przeniesione do SHSN Limited w 2018 roku.

Dokumenty pokazują również, że inny udziałowiec Kwartał 95, Andrij Iakowlew, uzyskał w 2015 roku apartament o wartości około 1,5 miliona funtów (2,3 miliona dolarów) w budynku Westminster Palace Gardens, w odległości krótkiego spaceru od budynków Parlamentu, po tym, jak jego firma z British Virgin Islands kupiła inną firmę z BVI, która była właścicielem nieruchomości.

Manewrowanie w trakcie wyborów

Nic nie wskazuje na to, że sam Zełenski był częścią londyńskich umów dotyczących nieruchomości. Z dokumentów wynika jednak, że był kluczowym graczem w innych częściach sieci offshore.

W centrum sieci firm zagranicznych znajduje się Maltex Multicapital Corp, który nigdy wcześniej nie była powiązana z Zełenskim. Do 2017 roku Maltex został podzielony równo pomiędzy firmy przykrywkowe należące do Zełenskiego, Iakowlewa oraz braci Serhija Shefira i Borysa Shefira. Ivan Bakanov, inny partner Kwartał 95, który obecnie pełni funkcję szefa tajnej policji na Ukrainie, był beneficjentem innej firmy, która działała jako przedstawiciel i powiernik czterech pozostałych mężczyzn należących do Maltexu.

Zełenski wraz z żoną posiadali jedną czwartą Maltexu za pośrednictwem zarejestrowanej w Belize firmy Film Heritage. Ale w 2019 roku, w ferworze kampanii wyborczej Zełenskiego, Film Heritage przeniósł własność Maltexu na inną firmę należącą do Serhija Shefira, przyszłego asystenta prezydenta. Dokumenty przelewu zostały przygotowane przez Iurii Azarova.

Transakcja zapewniła Zełenskiemu pewien dystans od sieci offshore, bez żadnych kosztów własnych. „Świadek akcji świadczy o tym, że odbiorca nie wpłacił żadnych pieniędzy. W związku z tym własność została jedynie przeniesiona z jednego nazwiska na drugie” – powiedział Martin Woods, konsultant ds. przestępczości finansowej, który przeglądał dokumenty dla OCCRP.

Mniej więcej sześć tygodni później ten sam prawnik, Azarow, podpisał kolejny dokument, który przewidywał, że Maltex będzie nadal wypłacał dywidendy Zelensky's Film Heritage – mimo, że ta nie posiadała już żadnych udziałów w firmie. Dokument, profil klienta Maltex przygotowany dla Fidelity, ujawnia, że pięć największych źródeł przychodów firmy to Ukraina, Białoruś, Rosja, Belize i Cypr.

Dokumenty Pandora Papers nie zawierają szczegółowych informacji na temat wysokości jakichkolwiek wypłat dywidend ani ich liczby. Zgodnie z internetowym rejestrem oświadczeń majątkowych urzędników od 2019 r. żona Zełenskiego, Olena Zelenska, jest jedynym faktycznym właścicielem Film Heritage, co oznacza, że wszelkie kolejne płatności spływały do niej.

Woods, konsultant ds. przestępstw finansowych, powiedział, że transfer akcji był prawdopodobnie „szaradą” mającą na celu ukrycie udziałów w Maltexie, a jednocześnie umożliwić dalsze zarabianie pieniędzy. Zełenski nie wspomniał o Maltexie w żadnym ze swoich publicznych oświadczeń majątkowych, w tym w oświadczeniu złożonym za 2018 r., kiedy nadal był właścicielem 25 proc. firmy.

W takim układzie „prawdziwy właściciel umieścił inną osobę, aby działała jako jego pełnomocnik, aby udawać akcjonariusza” – powiedział Woods. „Osoba dokonująca transferu chce zachować akcje i korzyści z akcji, ale nie chce, aby inne osoby wiedziały, że tak właśnie jest”.

W odpowiedzi na pytania przesłane przez dziennikarzy Pandora

Papers, Fidelity potwierdziło, że jest zarejestrowanym agentem Maltex Multicapital Corp, ale poinformowało, że Zełenski nie jest obecnie właścicielem ani beneficjentem żadnej spółki pod jej administracją.

Firma argumentowała również, że nie byłoby nic złego, gdyby pracowała dla Zełenskiego przed objęciem przez niego urzędu politycznego w 2019 roku. Spółka nie odpowiedziała na dalsze pytania dotyczące pozostałych współników Zełenskiego, a także przeniesienia jego udziałów w Maltex Multicapital Corp na współników Shefira.

Szersza sieć

Dokumenty w Pandora Papers zawierają również szczegóły, które łączą się z szerszymi zarzutami o machinacje offshore wysuwane przeciwko Zełenskiemu i jego partnerom podczas wyborów w 2019 roku.

W trakcie kampanii zwolennik Poroszenki Ariew twierdził, że Zełenski i jego partnerzy byli beneficjentami offshore'owej sieci firm, które otrzymały 41 mln USD wpłat pochodzących z Privatbanku, ukraińskiej instytucji finansowej, którą miał splądrować oligarcha Kołomojski.

Zarzuty Ariewa zostały szczegółowo opisane na wykresie, który opublikował na Facebooku, pokazując złożoną sieć transakcji między warstwami firm z siedzibą w rajach morskich, w tym BVI, Cypru i Belize. Wykres pokazywał pieniądze płynące z banku przez szereg pozornych podmiotów-przykrywek do firm, które rzekomo były własnością Zełenskiego i współpracowników.

Ariew nie dostarczył dokumentacji na poparcie swoich twierdzeń. Jednak dokumenty Pandora Papers dostarczają pierwszego potwierdzenia elementów jego zarzutu: że 10 firm, które rzekomo otrzymały pieniądze, naprawdę należało do Zełenskiego i jego partnerów. Takie informacje nie były wcześniej publicznie dostępne.

Nowe dokumenty nie potwierdzają jednak twierdzeń Ariewa, że offshore otrzymali środki z Privatbanku Kołomojskiego. Dostarczają jedynie fragmentarycznych informacji o tym, jak pieniądze przepływały przez morską sieć Zełenskiego i jego partnerów. Przepływy finansowe widoczne w dokumentach wydają się być związane z ich działalnością w zakresie produkcji telewizyjnej, której Kołomojski był klientem.

Z ujawnionych dokumentów wynika, że sieć offshore została założona przez osoby stojące za Kwartal 95 w 2012 roku, w tym samym roku, w którym lokalne media podały, że Kwartal 95 zawarł umowę produkcyjną z Grupą 1+1 Kołomojskiego. SVT Films Ltd, spółka, która od maja 2013 roku była w połowie własnością holdingu BVI Maltext, miała do stycznia 2013 roku zapłacić 1,2 miliona dolarów opłat licencyjnych od spółki offshore powiązanej z siecią 1+1 Kołomojskiego za program telewizyjny „Rozśmiesz komika”.

W 2015 roku firma o nazwie Gimentiano Holdings Ltd, która ostatecznie należała do przyjaciela Zełenskiego, Andrija Iakowlewa, również otrzymała 750 000 dolarów na swoje konto w cypryjskim oddziale Privatbanku Kołomojskiego. Pieniądze pochodziły od SVT Films Ltd. na „wypłatę dywidend tymczasowych”.

OCCRP informował już wcześniej, że cypryjski oddział odegrał kluczową rolę w domniemanej wielomiliardowej kradzieży z banku Kołomojskiego i jego partnera. Partner Kołomojskiego, Boholiubov, odmówił odpowiedzi na pytania dziennikarzy skierowane do obu mężczyzn.

Zełenski forsuje swoją antyoligarchową kampanię, ale niektórzy wątpią w jego szczerłość. Wśród nich jest Rusłan Ryaboshapka, który został wybrany przez Zełenskiego na najwyższego prokuratora w kraju w 2019 roku, ale został usunięty z tej roli na początku 2020 roku. Powiedział OCCRP, że uważa, że było to spowodowane naciskami ze strony oligarchy Kołomojskiego. „Prezydent nie powinien posiadać spółek

offshore. Generalnie firmy offshore są złe, niezależnie od tego, czy należą do prezydenta, czy nie” – powiedział Ryaboshapka.

Przenoszenie pieniędzy za granicę nazwał „starą tradycją” na Ukrainie, ponieważ kraj ten był postrzegany jako niebezpieczne miejsce „bez rządów prawa”. Jednak nadal korzystanie z takich firm podnosi dziś czerwone flagi „uchylania się od płacenia podatków lub legalizacji brudnych pieniędzy” – powiedział. „To jest istota spółek offshore”.

Autorstwo: Olena Loginowa (OCCRP)

Współpraca: Aubrey Belford (OCCRP), Margot Gibbs (ICIJ), Luke Harding („The Guardian”) i Simon Goodley („The Guardian”)

Tłumaczenie: Katarzyna Nowosielska

Źródło zagraniczne: Slidstvo.Info

Źródło polskie: Goniec.net